

Nørre Broby sogn – altid aktiv!

I Nørre Broby blev iflg. Historisk Atlas første gang nævnt i 1368, og der er 1474 indbyggere nu i 2018.

Vittinge nævnes første gang i 1368. Vøjstrup i 1429 og Ståby i 1433.

Omkring 1600 var der 19 gårde, i 1774 var det blevet til 28 og i 1903 var der 39 gårde. Nr. Broby og Vøjstrup havde fælles ejerlav og integreret dyrkningsfællesskab, som blev ophævet 1797.

Byen ligger meget naturskønt på begge sider af Odense Å, med præstegården liggende centralt i byen, lige ved åen.

Det naturskønne område øst for byen består af den genslyngede Odense Å og omkringliggende våde og tørre enge, samt den øst for landevejen beliggende højmosse Store Long. Området med fugletårn blev genskabt i efteråret 2009 og har siden udviklet sig til et spændende fugleområde, hvor der både kan ses havørn, kærhøg og mange andre fuglearter.

Hver af landsbyerne i det gamle Nr. Broby sogn var selvfungerende med skole og handelsliv. I flere af landsbyerne var der op til flere købmænd, og der var skoler både i Nr. Broby, Vøjstrup, Vittinge og Ståby, endda med friskole i Ståby fra 1886 til 1949 – og i Nr. Broby fra 1910. Lomholts bog om Nr. Broby oplyser, at byen fik sin første skole i 1740, at der i 1844 var 190 elever.

Da kommuneskolen, som var nybygget ved indvielsen i 1957, blev lukket i 2011, flyttede mange af eleverne op på Friskolen, som i dag er meget velfungerende med både fri- og sportsefterskole.

To store virksomheder kom til byen efter 1906 på grund af jernbanen, som lukkede i 1954: Nr. Broby Savværk, der åbnede 1909, og Plovfabrikken Allerup, som flyttede til Nr. Broby for at være tæt på banen fra 1909. Driftigheden i byen førte også til åbningen af elværket i 1907, og i 1955 besluttede man at benytte spildevandet fra elproduktionen til fjernvarme. Elværket lukkede i 1962 og blev derefter fjernvarmecentral.

Desuden var der Moseholm teglværk, som lå tæt på Krogsgårdsvej og Moseholmvænget. Teglværket blev indviet 1873 og fungerede til 1913. Byens forretningsliv derudover var driftige købmænd, slagtere og manufakturhandlere, bagere, gartneri, cykelsmede, mekanikere, skræddere, skomagere, sadelmager – plus Andels-Foderstoffene, fra 1949: Grovvarer ved Brugsen, som handlede med hele oplandets bønder. Nr. Broby havde også et stort andelsmejeri, som blev opført 1885 – og lukkede i 1965.

Da Broby Kommune blev dannet i 1966 blev kommunens store erhvervsområde lagt i Nr. Broby, hvilket bidrog til meget udvikling – og stadigvæk gør det med mange arbejdspladser.

Nr. Broby Badmintonklub med træner Peter Hindse var med til op gennem 70'erne og 80'erne at sætte nr. Broby på Danmarkskortet med mange vundne mesterskaber. En del af årsagen til den store badmintonsucces skal findes i det arbejde, en lang række ildsjæle lagde i arbejdet med at opføre Nr. Broby Hallen tæt ved Forsamlingshuset. – Et kæmpe arbejde der blev udført af frivillige sidst i 60'erne – og dermed var der rigtig gode trænings- og turneringsfaciliteter for de dygtige spillere.

Gennem en lang årrække var Borgerforeningen meget aktiv. Den blev stiftet i 1923 og holdt siden store jubilæumsfester. Borgerforeningen skænkede også gangbroen og udsmykningen til Byens Bro i 1987. Desuden har der gennem mange år været et meget aktivt foreningsliv med boldklub og idrætsforening, bueskytter, motocross, svæveflyveklub, pensionistklubber m.m.

Herregården Lundegård blev anlagt i 1500 tallet og ejedes omkr. 1590 af Ludvig Munk. Ellen Marsvin overtog i 1602, og datteren Kirstine Munk blev 1615 viet til Christian IVs venstre hånd, hvor "brylluppet" stod på Lundegård. Kirstine Munk ligger begravet i Nr. Broby Kirke.

Peder Smidt, der ejede Lundegård fra 1702, besluttede i et testamente, at Lundegård skulle tilfalde hans søster og dennes datter. Dersom disse arvinger ikke havde børn, skulle Lundegård oprettes til en stiftelse for fattige i Fyns Stift – og efter en handel i 1963, hvor kun skovene blev tilbage direkte under stiftelsen, oprettedes en fond, af hvis renteindtægter der stadig uddeles legatportioner.

I 1636 opførte Ellen Marsvin den store lade, som er bevaret.

Ude i Præsteskoven ligger skovfogedboligen, som under 2. verdenskrig var centrum for den lokale modstandsbevægelse, ført an af skovfoged Valdemar Andersen.

Tæt ved Præsteskoven ligger Naturskolen Lærkedal , som blev indviet i 1985.

Dette er kun et kort resumé om Nr. Brobys historie. Hvis I gerne vil vide mere – eller har noget at bidrage med, er I altid velkomne på arkivet.